

חמלה במפגשי אחות-משפחה: בין נוכחות לפרוצדורה

ממצאים משלושה מחקרים בבתי אבות בישראל

מוחמד עיסאוי

סטודנט לתואר שלישי, החוג לסיעוד, אוניברסיטת חיפה

מנחות: פרופ' ענת דרך-זהבי | פרופ' הדס גולדבלט | פרופ' רותי סטשבסקי-מרגלית

רקע

חמלה היא רכיב מרכזי בטיפול ממוקד אדם ומשפחה, אך עדיין חסר ידע אמפירי על האופן שבו היא מתבטאת במפגשי אחות-משפחה, על המשאבים התומכים בה ועל התנאים המשפיעים על חוויית המשפחה.

מטרות המחקר

1. לתאר כיצד חמלה מתבטאת בפועל במפגשי אחות-משפחה ומהם רכיבי החמלה הנוכחים והחסרים במפגש.
2. לבחון את הקשר בין חמלה אישית, חמלה עצמית וחמלה מצבית לבין איכות התקשורת במפגש.
3. לבחון כיצד מודעות תרבותית, דמיון או שוני תרבותי ורגשות חיוביים של האחות קשורים לשביעות רצון בני המשפחה.

שיטות המחקר

מערך מחקר מעורב-שיטות בשלושה בתי אבות בישראל, שכלל שאלונים לאחיות ולבני המשפחה, תצפיות במפגשי אחות-משפחה וראיונות מאזכרים עם בני המשפחה.

שלושה מחקרים משלימים:

מחקר 1 - איכותני (N=50)
תצפיות וראיונות מאזכרים; ניתוח לפי RVAC.

מחקר 2 - משולב (N=50)
תצפיות, שאלונים לאחיות ולבני המשפחה וראיונות.

מחקר 3 - כמותי רב-מקורות (N=121)
מודעות תרבותית, דמיון/שוני תרבותי, רגשות חיוביים ושביעות רצון.

המודל האינטגרטיבי: מגורמים מקדימים לתוצאות עבור המשפחה

גורמים מקדימים	משאבי החמלה של האחות	מפגש אחות-משפחה (RVAC)	איכות התקשורת (Four Habits)	תוצאות עבור המשפחה
מאפייני האחות והמשפחה	חמלה אישית	הכרה	פתיחת המפגש	שביעות רצון
מודעות תרבותית	חמלה עצמית	ולידציה	בירור נקודת המבט	אמון
דמיון/שוני תרבותי	חמלה מצבית	פעולה	הבעת אמפתיה	ביטחון רגשי
רגשות חיוביים של האחות		חיבור	סגירה והמשכיות	חוויית טיפול מכבדת ומתואמת
הקשר ארגוני				

ממצאים מרכזיים

מחקר 1 - חמלה מקוטעת (N=50)

- שיעור היעדר רכיבי החמלה: הכרה 34%, ולידציה 76%, פעולה 28%, חיבור 72%.
- חמלה מלאה, שכללה את ארבעת רכיבי RVAC, הופיעה רק ב-14% מהמפגשים.
- נקודות הקטיעה הבולטות ביותר היו ולידציה רגשית וחיבור בסיום המפגש.

תרומה למודל:
מסגרת RVAC מאפשרת לזהות את רכיבי החמלה הנוכחים והחסרים ואת נקודות הקטיעה במפגש.

מחקר 2 - משאבי חמלה ותקשורת (N=50)

- איכות התקשורת נמצאה בקשר חיובי עם חמלה עצמית (r=.40), חמלה אישית (r=.29) וחמלה מצבית (r=.40).
- שלושת משאבי החמלה תרמו באופן שונה להתנהגויות התקשורת של האחות.
- החמלה המצבית, כפי שנתפסה על ידי בני המשפחה, הייתה קשורה במיוחד לאיכות המפגש.

תרומה למודל:
משאבי החמלה של האחות קשורים להתנהגויות תקשורת נצפות.

מחקר 3 - תרבות ושביעות רצון (N=121)

- שוני תרבותי בין האחות למשפחה היה קשור לשביעות רצון נמוכה יותר (p<.001).
- ההשפעה של מודעות תרבותית על שביעות הרצון השתנתה בהתאם למידת הדמיון או השוני התרבותי בין האחות למשפחה (p=.04).
- ההשפעה של מודעות תרבותית על שביעות הרצון השתנתה גם בהתאם לרגשות החיוביים של האחות (p=.02).

תרומה למודל:
ההקשר התרבותי והרגשי משפיע על האופן שבו המשפחה מפרשת ומעריכה את הטיפול.

מסקנות והמלצות

- חמלה במפגשי אחות-משפחה היא תהליך רב-ממדי, אינטראקטיבי ותלוי הקשר.
- יש להתמקד במיוחד בוולידציה רגשית ובחיבור בסיום המפגש.
- מומלץ לשלב בהכשרת צוותים ולידציה רגשית, חמלה עצמית, תקשורת אותנטית ורגישות תרבותית.
- יש לפתח מדדי איכות המתייחסים גם לחוויית המשפחה ולחזק תקשורת ברורה ורציפה.